

Handläggare:

Thomas Kultti

Telefon: 08-508 19 101

Per-Ove Mattson

Telefon 08-508 18 148

Till

Farsta stadsdelsnämnd

2009-08-27

Förslag till ersättningssystem inom socialpsykiatri

Remiss från kommunstyrelsen

Förslag till beslut

1. Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Omedelbar justering.

Ulla Thorslund
stadsdelsdirektör

Per-Ove Mattsson
avdelningschef

Sammanfattning

Stadsledningskontoret har haft kommunfullmäktiges uppdrag att arbeta fram ett ersättningssystem i samband med att valfrihet införs inom socialpsykiatri. Farsta stadsdelsförvaltning är till stora delar positiv till det föreslagna ersättningssystemet. Det förväntas ge brukarna ökad valfrihet, kvalitetssäkring av verksamheterna samt öka likställigheten i staden.

Förvaltningen anser emellertid att det råder osäkerhet om ersättningarna gällande boendestöd och sysselsättning är rätt avvägda. Nuvarande utformning i förslaget kan få negativa konsekvenser såväl ekonomiskt som kvalitetsmässigt för verksamheterna. Förvaltningen anser därför att det antingen bör införas fler nivåer i boendestödet eller att ersättningen för nivå ett sänks.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för vuxna.

Bakgrund

I Stockholms stads budget för 2007 anges att i de verksamheter som berör medborgarna allra mest ska system som underlättar valfrihet för den enskilde införas. Kommunfullmäktige fattade den 26 maj 2008 beslut om att införa valfrihet inom socialpsykiatri gällande boende med särskild service, stödboende, boendestöd, sysselsättning samt cirkelverksamhet från och med den 1 januari 2010.

Stadsledningskontoret har därefter på kommunfullmäktiges uppdrag och i samarbete med stadsdelsförvaltningar och socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen arbetat fram ett förslag till ersättningssystem. I förslaget framgår det hur och vad utförarna ska få i ersättning för utförda insatser samt hur resursåtgången vid olika vårdbehov ska mätas.

Förslaget till ersättningssystem har sänts på remiss till samtliga stadsdelsnämnder och ärendet ska behandlas vid kommunfullmäktige sammanträde i september 2009

Remissen i sammanfattning

Införandet av valfrihet innebär en ökad möjlighet för brukarna inom socialpsykiatri att välja utförare för de insatser som de beviljats. Valfriheten kräver dock att det finns ett ersättningssystem som är lika för alla utförare av de olika insatserna. Stadsledningskontoret har med anledning av detta och i samarbete med stadsdelsförvaltningarna utarbetat ett förslag till ersättningssystem. Det är mycket likt den modell som infördes inom äldreomsorgens vård- och omsorgsboenden 1 juli 2008.

En viktig utgångspunkt i arbetet med att ta fram förslaget till ersättningssystem har varit att det inte får bli kostnadsdrivande och förslaget innebär inte någon förändring av nuvarande resursfördelningssystem till stadsdelsnämnderna för socialpsykiatri.

Ersättningssystemet som föreslås är uppdelat i två delar – en ersättningsmodell samt en sk peng i flera nivåer. För att möjliggöra ett ersättningssystem i flera nivåer måste det bedömas i vilken nivå varje individ tillhör och stadsledningskontoret har även utarbetat ett mätinstrument för att kunna göra dessa bedömningar.

Under arbetet med att ta fram förslaget till ersättningssystem har det visat sig att stadsdelsnämndernas sätt att ersätta sina utförare inom socialpsykiatri är mycket skiftande då det gäller de insatser som ska ingå i det kommande valfrihets-systemet. Vid stadsledningskontorets genomgång av befintlig verksamhet inom både beställar- och utförarverksamheterna framkom även att organisationen vid stadsdelsförvaltningarna i många fall inte tydliggör vem som är beställare och vem som är utförare. Det har därför varit svårt att jämföra och härleda kostnader mellan stadsdelsförvaltningarna i och med att personal i verksamheterna har flera ansvars-områden och verksamheterna har avvikande antal brukare.

Trots dessa svårigheter och komplikationer har stadsledningskontoret utifrån stadsdelsförvaltningarnas uppgifter och bokförda kostnader i ekonomisystemet samt diverse nödvändiga justeringar räknat fram medeldygnskostnader för samtliga insatser, både för stadens egna verksamheter och för privata utförare. Dessa medelvärden utgör grund för de ersättningsnivåer som föreslås gälla från och med 1 januari 2010. Ersättningsnivåerna blir samma oavsett kommunal eller privat utförare. För privata utförare tillkommer en momskompensation på 2,4 %. Det förslagna ersättningssystemet ska således vara likvärdigt för alla utförare oavsett regiform.

Förslaget innebär en ersättning till utförarna i tre olika nivåer när det gäller insatserna boende med särskilt stöd, stödboende, boendestöd och sysselsättning. Principen är att ju större resursåtgången är för att tillgodose vårdbehovet, desto högre nivå. Är resursåtgången i något fall större än vad som regleras i nivå tre, dvs högsta nivån, får beställaren och utföraren komma överens om en individuell ersättning.

"Pengen" för kommunalt driven verksamhet

Ersättning/ Instansform	Boende med särskild service 365 dgr (per dygn)		Stödboende 365 dgr (per dag)		Boendestöd 260 dgr (per månad)		Sysselsättning 260 dgr (per pass/halvdag = 3 tim)	
	<i>poäng</i>	<i>ersättning</i>	<i>poäng</i>	<i>ersättning</i>	<i>poäng</i>	<i>ersättning</i>	<i>poäng</i>	<i>ersättning</i>
Nivå 1	0-14	1 025	0-12	300	0-10 (1-7 tim)	2 695	0-8	320
Nivå 2	16-38	1 245	14-36	395	12-34 (8-18 tim)	6 160	10-16	370
Nivå 3	40-72	1 350	40-72	495	36- (19- tim-	8 855	18-24	450

”Pengen” för privat driven verksamhet

En momskompensation föreslås utgå till privata utförare för att täcka kommunala utförares möjlighet till momsavdrag avseende hyra, varor och tjänster.

Momskompensationen föreslås bli 2,4 % och motsvarar en uppskattning av de verkliga kostnader som kommunala verksamheter kan lyfta moms för.

Ersättning/ Instatsform	Boende med särskild service 365 dgr (per dygn)		Stödboende 365 dgr (per dag)		Boendestöd 260 dgr (per månad)		Sysselsättning 260 dgr (per halvdag = 3 tim)	
	<i>poäng</i>	<i>ersättning</i>	<i>poäng</i>	<i>ersättning</i>	<i>poäng</i>	<i>ersättning</i>	<i>poäng</i>	<i>ersättning</i>
Nivå 1	0-14	1 050	0-12	307	0-10	2 760	0-8	328
Nivå 2	16-38	1 275	14-36	404	12-34	6 308	10-16	379
Nivå 3	40-72	1 382	40-72	507	36-	9 068	18-24	461

I ett valfrihetssystem kan stadsdelsnämnden inte garantera en viss beläggning eftersom det är brukarens eget val som styr. Detta kan innebära att en verksamhet får stå med tomma platser. Genom att ha samma ersättning för alla utförare och som täcker alla kostnader ges samma förutsättningar oavsett regiform.

Hyreskostnaderna ingår inte i ersättningen till utföraren. För kommunala utförare och entreprenader föreslås att hyreskostnaderna hanteras på samma sätt som inom äldreomsorgen, dvs centralt inom stadsdelsnämnden. Vid en eventuellt kommande upphandling av privata utförare kommer en schablonersättning för hyra att utgå.

Stadsledningskontoret har tagit fram ett mätinstrument som biståndshandläggarna ska använda i sitt utredningsarbete. Med hjälp av detta instrument ska de bedöma hur stora resurser hos utföraren som behövs för att tillgodose den enskildes behov vilket i sin tur avgör vilken ersättning utföraren får. Samtliga pågående insatser ska mätas med detta instrument före första januari. Därefter kommer mätningar att utföras vid avstämnings- och uppföljningsmöten, var 6:e månad. Den enskilde brukaren deltar inte själv vid bedömningen.

När det gäller den enskildes val ska han/hon ha en insats beviljad för att kunna göra ett val. Den enskilde kan därefter välja bland alla utförare som ingår i valfrihetssystemet (kommunala utförare, entreprenader och privat utförare i ett kommande ramavtal). Enligt förslaget ska den enskilde ha tre dagars betänketid på sig för att tacka ja eller nej. När den enskilde tackat ja till en plats har han/hon sju dagar på sig att flytta in/påbörja insatsen. Den enskilde har ett fritt val i hela staden att välja lämpligt boende. Den enskilde kommer att kunna välja någon av

de boendestödsverksamheter som verkar inom den stadsdel där han/hon bor. Sysselsättning ska kunna väljas fritt över hela staden.

Stadsledningskontoret avser att fortsätta arbetet med införandet av valfrihet inom socialpsykiatri genom utvecklande av system för kvalitet, information och utbildning.

Stadsledningskontoret föreslår också att en uppföljning av systemet sker under 2010 och att det parallellt med denna uppföljning påbörjas en utredning om upphandling enligt lagen om valfrihet (LOV).

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen är till stora delar positiv till stadsledningskontorets förslag till ersättningssystem för att betala utförda insatser inom socialpsykiatri och förslag till modell för den enskildes val av utförare. Ersättningssystemet ger grund för att fler aktörer än idag kan erbjuda målgruppen tjänster inom detta område och stadsdelsnämnderna får en ökad budgetmässig förutsägbarhet.

Ersättningssystemet ger brukarna ökad valfrihet, kravet på kvalitetssäkringen av verksamheterna ökar liksom likställigheten i staden. Det kommer också att ge möjlighet att kunna jämföra verksamheter och arbetssätt inom staden. Allt detta är positivt. Det är även bra att stadsledningskontoret har för avsikt att utveckla system för kvalitet, information och utbildning.

Förvaltningen är positiv till en modell med enbart tre ersättningsnivåer. Det möter behovet av att stödet kan förändras över tid för målgruppen och med få nivåer minskar även behovet av ommätningar.

Förvaltningen anser dock att förslaget har brister när det gäller de ersättningar som föreslås ska gälla i det nya systemet, särskilt gällande insatserna *boendestöd* och *sysselsättning*. I dessa fall bedömer förvaltningen att de ersättningar som föreslås inte är rätt avvägda. Idag ges *boendestöd* till en stor andel klienter med relativt låg tidsåtgång, sett till antal timmar per vecka eller månad. Dessa insatser är dock av mycket stor betydelse för den enskilde. Syftet kan vara att hjälpa personer att klara sitt vardagsliv och upprätthålla basala funktioner. Insatserna kan också vara av förebyggande karaktär, t ex för att förhindra vräkningar och ge stöd i att upprätthålla kontakt med psykiatri. Vid insatsen "försökslägenhet" krävs, enligt stadens riktlinjer, enbart månatlig tillsyn.

Den lägsta prisnivån i det föreliggande förslaget ger en förhållandevis hög kostnad för boendestödet. Med förslaget skulle Farstas klienter generera en ersättning i snitt

på 674 kr/tim att jämföras med 320 kr/tim i dag. Detta skulle innebära en ökad kostnad för stadsdelsnämnden på ca 1,4 mnkr. Resultat från provmätningarna visar också att det är ett mycket stort antal personer med boendestödsinsatser i övriga staden som har dessa förhållandevis låga insattstider.

Förvaltningen menar att den del av förslaget som rör boendestödet riskerar att få en kostnadsdrivande effekt alternativt få till följd att tröskeln höjs och att det förebyggande arbetet nedprioriteras. Kort sagt färre personer får boendestöd. I vissa fall kan det t ex innebära att den enskilde får en annan insats istället såsom kontaktperson eller kanske hemtjänst. Konsekvenserna kan emellertid i värsta fall bli fler vräkningar, ökade placeringskostnader och försämrade levnadsvillkor. Förvaltningen anser därför att det antingen bör införas fler nivåer eller att ersättningen för nivå ett sänks.

Även när det gäller insatsen *sysselsättning* kan det bli negativa konsekvenser med anledning av de nya ersättningarna som föreslås. Visserligen är det svårigheter att göra beräkningar innan resursmätningar har gjorts i varje enskilt fall, men förvaltningens bedömning är att det kan bli svårigheter att få kostnader och intäkter att väga upp varandra i vissa verksamheter. Det innebär i sin tur att kvaliteten försämras genom att arbetsverksamheterna behöver öka antalet deltagare i sina grupper för att få ekonomisk bärighet. Många ur den målgrupp som verksamheten riktar sig till har svårigheter att vistas i stora grupper.

Förvaltningen vill framhålla vikten av att staden centralt tar på sig en samordnande roll för att bevaka att inte stora delar av den mycket viktiga sysselsättningsverksamheten avvecklas runt om i stadsdelsområdena som en följd av det nya ersättningssystemets ekonomiska styrning. Sysselsättningen är mycket viktig för brukarna.

Inom *cirkelverksamheten* anlitas vanligen underleverantörer vilket kan ge osäkerhet om föreslagen ersättning om 80 kr för kommunal utförare och 82 kr för privat utförare per kurstillfälle, täcker eventuella ökade kostnader för 2010. Förvaltningen föreslår att staden undersöker möjligheten till ramavtal med leverantörer av studiecirkel- och kursverksamheter.

I förslaget ges möjlighet till extraersättning för personer som bor i boende med särskilt stöd, i stödboende eller har boendestöd och som vid en bedömning av resursåtgången uppnår 60 poäng, dvs högre än maximalpoäng i nivå 3. Beställaren och utföraren ska i dessa fall komma överens om en ersättning. Förvaltningen föreslår att denna ersättning fastställs i systemet och därmed kan tidsödande förhandlingar undvikas. Det kan även vid speciella tillfällen finnas

behov av extrainsatser på helger inom boendestöd och även här bör ett timpris fastställas.

I ersättningssystemet bör, vilket stadsledningskontoret kommer att arbeta vidare med, utvecklas incitament för återhämtning. Det finns en viss risk att modellen i nuvarande form ur utförarens perspektiv ger incitament att öka, snarare än att minska den enskildes vårdbehov.

Enligt förslaget kan utföraren inte erhålla ersättning för maximalt längre tid än 14 dagar vid avflytt, avslut eller frånvaro. Detta kan skapa svårigheter då målgruppen ofta kräver en längre tids motivation. Effekterna kan bli tomma platser och minskade intäkter för utföraren. Här bör övervägas om antalet ersättningsdagar ska vara något fler.

När det gäller den enskildes val kommer han/hon ha tre dagars betänketid på sig att bestämma sig för att tacka ja eller nej till insatsen. Med beaktande av målgruppens problematik och svårigheter kan det enligt förvaltningen vara en väl snålt tilltagen tid.

Sammanfattningsvis anser förvaltningen att det ersättningssystem som föreslås i stort är bra och skapar förutsättningar för likvärdighet och ökad kvalitet inom området. Dock råder osäkerhet om ersättningarna gällande boendestöd och sysselsättning är rätt avvägda. Nuvarande utformning i förslaget kan få negativa konsekvenser såväl ekonomiskt som kvalitetsmässigt för verksamheterna. Förvaltningen anser därför att det antingen bör införas fler nivåer i boendestödet eller att ersättningen för nivå ett sänks. Det är också mycket viktigt att fortlöpande följa upp vilka effekter systemet får så att nödvändiga justeringar snabbt kan ske.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Bilaga

Stadsledningskontorets förslag till ersättningssystem inom socialpsykiatri